

ACC. N:R. M. 10894:1-96.

Landskap: Västergötland Upptecknat av: olika personer;

Härad: Diverse Adress: se svaren!

Socken: " Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1947 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Från Helmtak. s. 1-96 LuF 62

Markes härad s. 1-16.

Redvägs " s. 17-18.

Ikönings " s. 19-22.

Vadsbo " s. 23-38.

Vantofta " s. 39-50.

Vilske " s. 51-58.

Viste " s. 59-78.

Vättle " s. 79-80.

Ås " s. 81-96.

345

214/114d

Acc. n:r M! 0894:1.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Marcks Alvs*Socken: *Isstorp*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Alfred Carlsson*Adress: *Näset Isstorp Herred*Födelseår och födelseort: *1893 Träslöv*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. *Ja halmtak.*
2. *Det är bindtak som äro bundna med snöre eller järntråd.*
3. *Nej.*
4. *För 10 år sen var det nog omkring 30%*
" 20 " " " " " 50%
" 50 " " " " " 90%
5. *Ja i allmänhet.*

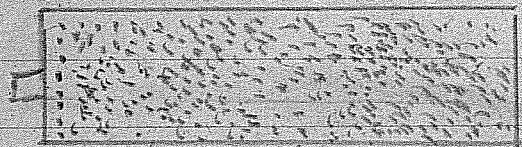
M. 10894:2.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. När man ~~täcker~~ använder häpp
bindes med isolerade band eljest fortlöpande
7. Man lägger ett 5-10 cm. tjockt lager med
halm och sedan 1 häpp rakt över lähten och binder
band med 30-60 cm. mellanrum efter häppens grodd,
8. Täckvaska och nål.
b) Inte som jag minns eller vet.
9. Täckvaskan är en bräda omkring 10 cm
lång och 12-15 cm. bred på ena sidan är ett
handlag och på andra är borrarat fullt med
omkring 5 mm hål. Nålen ^{ett järnhåd} är en 3 mm. plåtskena
4 cm bred och 35 cm lång spetsig i ena änden
och ett hakk i den andra i den spetsiga änden
är ett 7-8 cm långt hål med en tom i mitten
att vira bräden om. Till snöre användes en
nål av trä 15 cm lång 2 cm bred 5 mm fjäckt
och spetsig i ena änden samt på mitten ett 1 cm hål.
10. Täckvaskan är till att stöta halmen jämn med
och nålen sticket igenom halm laget med bräden
så att den kommer om både lähten och häppen

Täckuraka

Repa

stapeln

Nål till järntråd

Nål till smör

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

Tachuraka

Bepa

stolpe

17.100.74 wa.
Väl till järnbräd

Väl till smör

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagd?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894:3.

11. Nej.

12. Halmen reparas efter frästningen på en
repa som fästas i en stolpe i lagväggen
repan är en trädlit 70-90 cm lång och 7-8
cm i fyrkant med 10-15 träpinnar på översidan
men fitens det även maskiner som repar halmen.
13a. Det täckes både nya tak. och utanså
det gamla taket.

b. Nej.

c. Takskägget stöket hårt och jämt med
täckorakan och ska det vara riktigt fint så klippes
det med en vanlig sax.

d. Nej. 14a. På åsen över långhalmen lägges ett
15-20 cm tjockt lager med helst något fullig löshalm
och så hängas 2-3 parvis pollträ påträdde på häpp?

b. Man lyfter upp halmen så pass över hålet så det
går att sticka in ny och sedan lägges häpp och binder till.

15. Det bör vara tre en som breder halmen en som binder
och en som passar upp men när taket lägges på det gamla
för det vara en till som är under taket för att sticka
upp nälen genom taket

M. 10894:4.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16. Nej.

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17. Det lägges på läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18. Inte numera

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19. Om inte det är allför svårt

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20/9/19-1928 i Träs ldf. 1927 till nu i
Isatorp

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21. Ja. landbrukare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

343

213/115 ab

Acc. n:r M. 10894:5

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Målsås

Socken:

Tungträsk

Uppteckningsår:

1947 Slätt? = röfda?

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Anders Böttin

Adress:

Sollaberg Kongsåten

Födelseår och födelseort:

1858 Kongåten
29/8 1858.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja.
2. De var bundna med vidje
3. De var av slagtröskad halm
4. a. 0.1 procent b. 5 procent
c. 10 procent d. 50 procent
5. Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Nej.

7. Man tog vidja i höger hand och stack den ned genom halmen och om läkta och upp om halmbunta och om takvenen och sen drog en till med en hand i varje, vidjända och sen smodde man ihop dem. Materialet var av vide, o björk.

8. a. Kraka o Slätta. b. nej.

9. Prälen, Repa, Kraka, Slätta, Långhalm, Vidja, Täckvenen, eller Täckhäpp. Prälen utgjordes av 2 häppar av Ek. "handval och slagval" som var sammanbundna av alskinn. och bast. "kurra" Repa var en stor träkamm som satt fast i väggen Kraka var en kvartersbred och alsmång brädbit. med handtak och ~~och~~ fullbatt med små hål. men icke genom hela trä. Venen var av En.

M. 10894:6a

FOLKMINNESBOK
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

W. Sederqvisten en gång dit att
taka med honom i sked de arvar i
sina medan unge lilla vagnerna
dessa var up i en sked med
en medan i en en medan
han trädde med skida i en i
en han jag tade i en i
a ligger allan med en annan
hinder de andra i en den
han ja han sinen gård i
en is en de tigg ligger i en
den det att den allan
den han ja i skida i en
ja slatten att i en den
att en en i skida i en
i en de ligger i en tigg med

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
 - a. långhalmen?
 - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10894:7.

10. Prälen tröskar de med. Repa. kamma de halmen ren. Traka. användes till att stöta halmen i ordning sen den var kommen på taket. Slätta var att slätta med 11. Nej. 12. a. Först "brummas" den med prälen och sen repas den och sen stöttes den jämn i golvet. b. den skördas mest med "handskära" 13. Nej. b. det stöttes jämt med Traka. c. takskägget lades mot en bräda så det blev jämt d. Ja. 14. Först samlas och ordnas löshalmen, sen lades den på i nära dubbelt så stor höcklek som långhalmen, sen lades "pollen" på till att binda löshalmen. "pollen" var av ek 4 fot lång med ett hål borat i ena ändan i kvarter med. där stacks en enekäpp igenom

M.10894:8.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

hålen till att binda dem samman
så fördelas de en på var sida parvis
om ryggåsen. I halv aln emellan var,
b. man tog parad långhalm högg av
brummen, sedan sökte man sammanföra
den övre ändan av laghalmen under första
venen ovan hålet och avkorta undan för
undan uppåt. 15. Två, den ene utförde
täckningen, den andra var passopp
16. Har hört omtalas men ej sett.
17. läkt 18. Ja. 19. Ja om det
står i min förmåga. 20.
Min första taktäckning var för 73 år
sen och den sista var för 15 år sen
i Kungälv 21. Har varit småbrukare.
för tillfället syllsträtter jag mig med
Hemspinning av ull.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

216/115C

Acc. n:r M 10894:9.

LUF 62

347

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Vestergötland*Härad: *Marcks*Socken: *Hurteby - Kattunga*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *L. Alfred Andersson*Adress: *Liderna Björketorp*Födelseår och födelseort: *1888 Hurteby*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

halmtak på Ladhugården
det är på olika ställen somliga
bänder med vidjor å somliga
med snöre å järntråd
jå på sjöarna byggåren som kallas påll
för närvarande är det väl inte mer
än 10 procent
20 —
30 — å för 50 år sedan 75 procent
jå

M. 10894:10.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

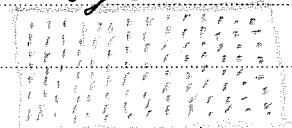
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

det bindes med ungefär $\frac{1}{2}$ m.
mellan varje bänd

när man binder med snöre eller
jättråd har man en därtill görd råk
det användes en liten bräcka på 40 cm
med handtag på i fallet med hål
men inte igenom bräcklappsen
nej

vi använder som ovan i det kallas
här på orten en vraka i ser så här
ut men så sitter handtaget på
den sida som inga hål är

Till att klappa till halmen så
det blir ett jämnt i slätt tak

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894: 11.

nej bara vanliga snöskor

först blommar rågen ur å sedan
repar allt grönt ur å sedan sedan
jämnas den i roten i medel med en ~~gissa~~
vassen användes icke

det gamla revs ner innan man
lägger på den nye halmen
nej

det klappas jämnt å naggar bort
alla lösa strå
d inte ramma

då breddas ut nedtröskad halma
å fästes med som vi kallar påll
då är som meter vedstrå å bonnas
hål i ändarna till allt sätta en käpp
å så hänges en på varje sida

3 en täckare en som binder å så
en hantlangare

M.10894:12.

har aldrig sett det

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

det lägges på läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

det är inte säkert ja kan svara
på det

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

lite varstans inom socknen

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

ja är slaktare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

216/115-b

Abel.

Mark

~~Robert~~
Berghman

Vill Savir i eter som en beel

at deie 18 domos sa' dat 'dag hermes
i fort het nantele alle har i Berghman
dens irte mer en nagan stasjon halmtak
et lade guidom detu for vrigt i m.
bandom var det myslat allmoint for
i skolen for mine min dar talte om
at 1868 var de myslat fort mer
su moga vilde sine halmtak till
looset till forsetum det var moga
for den tiden som vete en tre i fyra
mill for de dag i lite allig tak.
huden.

och sedan for vrigt hade de tre hys
all tschladde till de fanns till halmen med
sa' at tabet blev fort sa' at allmoint som val
ten bandom af nften, acide och det skulle
hinteras acide en lach och sa' som saagas for
all blev starkt, Ostgorsninga fua
Adria Strommson Georgham

216/113 b - 217/113 d

Acc. n:r M.10894:13.

LUF 62

346

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Här på denna trakt finns endast några halmtak kvar.
 Dessa äro bindetak, för bundna dessa med vidjor numera lindas med tjärgarn eller järntråd.
 Är nog inte mer än 25 procent kvar
 Nu täcks med spån eller tegel
 För 50 år sen var det allmänt med halmtak
 Takväppar användes 3 4 meter långa

M. 10894:14.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Först lägges brännen och släbas dit med
vrakan ~~den~~ lägges kräppen över och sedan
bindes med tråd eller snöre så det tar
en Tabvraka | fast både i läkben
och kräppen
med brännen
emellan

M. 10894:15.

Ref

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

Den slås upp och refas så den blir
fin och jämn

Skördas som vanlig kåg

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Ref

Ja

slätas lin med takbrädan

Ja förr i tiden

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Vantar ihop halmen sen lägges påttas över

Då river det bändriga bort sen
stickes ny halmen under och bindes

fast som vanligt.

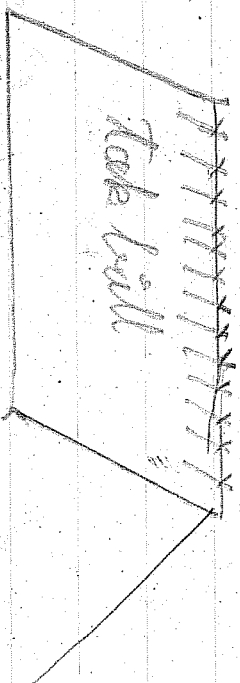
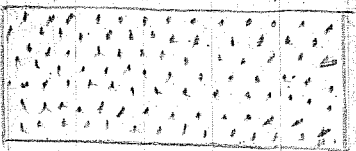
15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

2 arbeta samtidigt en lägger
till halmen och en binder den

Stune yag berode tak-halm sätte en
neger i korbalken så ta yag hötter
meken i vagg hand näddig yag en vis
gång om så mycket yag den smekningen
så stöte yag rucke i loggen det
hätte yag på till yag för en 14 till 5
meken så kinde yag skopi till en
stuba. det förte hunde skrä yag af
huden en 8 4 en deuten så a smekning
yag mycket smaka kringa 2 smaka
so smaka yag en takvacka som vi
halla alla takvackor hem är 32 en kan
15 en hund smek till hundtag. yag hem
smek osten takvackor so är yag hem
smek 30 ställe i tak. men inga smek
hem hem smekning och inga smekning
hem yag vakt och när yag smekning
till kringaen så tar yag smekning
laga för ett par ställe en smekning
30 en smekning yag för ställe smekning
alla yag till takvackor med takvackor. som
så klype yag halm med en smekning.

M. 10894:14a

Ms. A. 10894:14a

Take bill

Take work

Take work
or work in your office

M. 10894:15.

Ref

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

Den slås upp och refas så den blir
fin och jämn

Skördas som vanlig kåg

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Ref

Ja

slätas fin med takbrädan

Ja förr i tiden

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Vanlas ihop halmen sen lägges påttas över

Då rivas det bändriga bort sen
stickes ny halmen under och bindes

fast som vanligt.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

2 arbeta samtidigt en lägger
till halmen och en binder den

M.10894:16.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Först sporrar sedan läkt 25 c.m.

innan varje

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Teke står på Aradaten

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Har inget mer att förklara

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Har varit både i Hallan och
Västergötlan sist gängen i Samras

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jordbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

223/125
Västergötland
353 Uppgifterna hänföra sig till
Landskap: *Älvsborgs län*
Härad: *Redvägs län*
Socken: *Gullered*
Uppteckningsår: *47*
29

Acc. n:r M. 10894:17

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Pilip Jacobson*

Adress: *Hälsjögruv, på Skärpsred*

Födelseår och födelseort: *1871, Gullered.*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*Fanns för 20 år sedan på Ladugårds soldattorps
bindetak med vedjor*

inte här på orten

*i mitt minne fanns knappast mer
än ovannämnda tak i trakten.*

M. 10894:18.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

på raft

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

inse här i skogstrakten

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Kan ej ge flere svar än dessa.
Här på skogshyddan var det lättare
att göra tak av bräder och björk-
nålar med lörv på. Halm gick åt till
lundbrukare djuren.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

385

305/122a

Acc. n:r M. 10894:19.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland.

Härad:

Skänings härad. Sth

Socken:

Skallmeja

Uppteckningsår:

1947

metallspöt

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gunnar Karlsson

Adress:

Nätterp, Skallmeja Trältofs

Födelseår och födelseort:

1913

Vinköls socken.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1/ Ja! Halmtak finnes
- 2/ Halmen var fästad med vidjor eller järntråd.
- 3/ Nej.
- 4/ a. ca. 50 %
b. " 60 %
c. " 75 %
d. " 95 %
- 5/ Ja.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

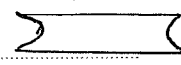
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10894:20.

6) Används isolerade band.

7) När halmseden är lagd, lägges däröver en täcksyrt eller spännes en grov järntråd. Därpå trådes lindtråden genom taket, så att den kommer under läktan varpå halmen ligger, och på båda sidor en ~~ansamman~~ varpför man åtdrages hårt.

8) a) Stål av stektjär eller järn, stöbitarstäng. Häcksaka. Häcksax. Trådvinda och täcksör. b) Stij. chig olekant.

9) Stålen ca: 60 cm lång med hål i spetsiga ändarna för lindtråden. Häcksaka 40x30 cm med refflad undersida och handtag på översidan. En vanlig mindre Häcksax. Stöbitarstäng eller en mindre hovtång. Trådvinda 30x15 cm tidigare har även använts en med blömg tråsten att pressa ner täcksyrtan med medan bandet knöts. Den kallades. ("Latfjörk").

10) Stålen används att tråda lindtråden genom taket runt läkta och täcksyrt. Tången för trådens avhoppande. Täcksaken att slå täcksyrtan och taket jämnt efter klippningen.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

10) ⁴ Kläck saxen att klippa taket med. ⁵ Trädvindeln att rypta bindtråden på.

11) Nej. Skor med gummisula som ej slinter. Altorgi

12) a) Genom torkning på långhalmsverk och upp-håls saken. bindning i kårer som förvaras i kårer.

b) Vasstak förekommer ej här på trakten.

13) a) Förekommer sällan

b) Ja.

c) Kluggas eller klippas jämt och slås upp med kläck saxen.

d) I mycket enstaka fall.

14) a) Genom mörning med traslig eller balm som kraspålles med ryttare eller sträd. som det kallas här ("hörsblampas")

b) Låg långhalm vikas över ett tunt förvärrat bräde, som stickas upp under den överskjutande balken i det trasiga taket. varken bindes på vanligt sätt.

15) 4 st. Tackmästaren bider ut balken i bind-rader ("Binnar") bindes fast den vid underlaget. 2 st. Hantlangare som passa med balm o.d.

nder-
ande
dligt
ogas.

M. 10894:22.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16) Nej.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17) De flesta tak på gamla hus är
lagda på ravel eller som här kallats "Shin".

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18) Nej!

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19) Ja!

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20) Inom Skallmja och Lunnaby församlingar
i 12 år.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21) Ja! Kyrbaktmästare Trädskötare.
Småbrukägare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

317/130ab

Acc. n:r M 10894:23.

LUF 62

409

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Ja

Svar:

Mycket sällsynt
Bindetak mest av halm, de
äro bundna med vidjor sedan snöre
och sitt färdig
Nej.

För 50 år sen voro våra hälften
av alla lagar och ladugårdar täckta
med halm men de äro nu knappt
1% kvar.

M.10894:24.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Snörarna vara köpta i Gårn.
Halmen utbreddes på slånarna sedan
lades källarna eller spjötta över
och sammanband med slånarna med
det snötåget som användes.
Inga särskilda redskap med undantag
för en nål som gjordes av en
lång smal stång som formades
som en symarkinsnål som en
av arbetarna stekte upp genom
takat underifrån. Den som var
uppe på taket trädde i snöet och
tråden var efter målen drags ner
och sedan staktes upp på snöta-
siden av slånarna eller åsen.

M.10894:25.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

Nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. ~~massen~~?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Ingen särskild behandling endast att
den torrkad med slaga eller långhalms
verk.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Med taket tas nog utpå gammalt tak
Nej

Vanligtvis med en trädgårdssax
Inga nummer sedan de nya husen
tröskverken kommit i bruk.

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Med kross eller kottare holm vrida,
på hängda takryttare av trä

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Grenen påläggande av nytt halmlager
Arbetet brukade mest utövas av
gårdens folk med biträde av en
mera dunnig person

M.10894:26.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Nej.

17. Läggas (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Slänter eller åsar

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jag har endast varit medhjälpare
vid påläggande av ett nytt tak 1904
samt ~~reparat~~^{re}erat taket å några gånger,
tillskottar. Men som byggnadsmästare
har jag varit med om att utbyta många
gamla halmtak mot spåntak.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

407

312/130 ac

Acc. n:r M.1 0894:27

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1 Halmtak
- 2 med järntråd samt vidjor
- 3 någon annan metod användes ej för denna trakt än den ovan
- 4 a. 20 procent
b. 40 =
c. 70 & 100 =
- 5 vid vindskeden utmed sidorna

M. 10894:28.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6 isolerade band
7 man binder små medler på mitten med halmband skär av rotändarna cirka 10 tum från bandet sedan böjgar man vid gräsen lägges ner i vid och packas tätt till så man får under laget med en sprötovan på bindes fast vid underlaget 1 meter mellan var band detta kallas ett rev böjgar sedan nästa rev halmen skäres ej av ncken löses upp breddes till önskad tjocklek
8 täckbräde mål täckstige
b ej mig bekant
9 vet ej om andra redskap
än som ovan nummer 8
10 med brädet packas taket jämnt och fast med nälen föres träden igenom taket stegen går man på

M. 10894:29.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

11 inga extra persedlar användes

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12a trösas med långhalmsverk
eller slage

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b ej bekant

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 man kom med fördel täcka
på gamla tak

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b man skärmar taket med
brädet böjgar ryggen
fortsätter med det

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

& man slipper och präckar jämt
d nej

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14 med boshalms betäckes man
ryggen tills man får den smetsig
samt hänger golvar ovanpå

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15 en man breder halmen en annan packar
halmen hemm och slät två man binder
fast, en man sticker upp måten
inuti från huset för tidigare takt

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16 några takhjälpas användes ej numera i vindskedarna har sett den metoden på mycket gamla hus

17 båda delarna mest på raft

18 ej på denna trakt

19 om det är något som jag har praktiserat i

20 inom Lyrestad och Fredsbergs socknar är nu för gammalt till så hårt arbete

21 jordbrukare smed smickare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

308/1296

Acc. n:r M. 0894:31.

LUF 62

402

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Vestergötland

Härad:

Södra Vadsbo sk.

Socken:

Götlanda

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Albin Jansson

Adress:

Grankär Tidau

Födelseår och födelseort:

1890 Götlanda

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

härta i
st. f. raka

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

ja

Sv. det

Vidjor och järntråd

Nej

2%

5%

Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Nej

Det material som användes är smala spåar 1x1 tum samt visjor eller Tråd

Gafflar att plocka upp halvkärfvar med samt samt en kratta (harka)
Obekant

Den här kratta (harka) var utaf två fast pinnarna var af järn spetsade ungefär 4 tum långa

Den här kratta (harka) den här kratta användes till att hacka upp med När ett ref med långhalm var utbredd längs Takridan så hackades det upp med krattan så att taket fick en viss fasthet

M 10894:33.

Nej

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Ängen träsas på sk långhalmsverk
För en 50 år sedan slag träsas den
Och kant

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Täckning får komma, men i
regel rivas det gamla bort
och på dessa trakter
det klippes med trädgårdssax
Nej

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Halmen lägges längs med taket
Man får lägga i långhalm samt
~~stoppa~~ under åt båda håll
Olika beroende på husets storlek

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10894:34.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

På rafter

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Nej

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jag är ingen Taktäckare. Det
yrket utan vidare varit bekant
lig vid Täckning. De gamla yrke-
männen äro döda. Jag själv
har/halvtak på min ladugård

Småbrukare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

406

309/1296

Acc. n:r M. 10894:35.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Fetters* *backbo skob*Socken: *Ljals lund* *Lyåls lund*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Jon Telke Jonsson*Adress: *Kölgården Rönne Allottrna*Födelseår och födelseort: *1903 Ljals lund*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

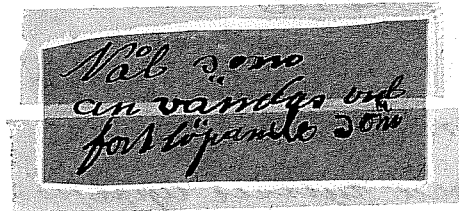
1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1: *Inom Ljals lund socken finnes 13 st Halmtak på Ladugårdar*
- 2: *Ar dem tak äro 8 st bindet tak bundna med järntråd*
- 3: *4 st tak är löst pålagda av delo slag tröskad och delo maskin-för tröskad halm med ryttlar uppförda och ned som hålles kvar av en långt tak kanten gående trästäng*
- 4: *a: 10% b: 85 c: 15% d: 50%*

M. 10894:36.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

- 5.- 6. 7. Som bindning med användes latspröt av ung lats samt delvis fortlöpande söm att bindning sker nu för tiden med jänmbått
8. Jänmbått och tråkar samt klapptråd
6. Håll på viken har används vid till bindning och som deramma är väst i en ända har väl några andra redskap inte behövas
9. 10. Vid bindning med latspröter användes en 3/8 jänmbått 1 m lång radd i loppet med öga som spikas på en sling samt förs upp igen. Latsen är en latsstreck medan för latsregl värid nålen tråden av bindningen på latsen med tråd och sedan förs med och stukas upp över för regel då tråden av bindningen dras ut mellan

M. 10894:37

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

11. Ringes fram karo

12:a Halmen vicksades för o tiden med slaga, Men vicksas nu på vickverk

b: Vassen skäres i sjöar och brunnas till nakt vilken sedan sorteras så att alla främsta strö till vare tagas sedan sluffas

nu karna. 13:a Nu för tiden täckes för det mesta utan på det gamla taket

b: Taket klipps med häckor om så behövs c: För sluffades

takskägget med en dyx och ett slag-träd nu klipps det, d: Ej nu

14: Halmen vädes med vatten för att få gemensam byggnad b: Liksom ny täckning

15: Den som bredd halmen 1 som bindare 1 som för till baka nälar samt

2-3 som bereder halmen

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16: Jag har om täckt många
gamla lada gärdar där vindskero
äro fästade på detta sätt
17: raft

18: Ej här på orten

19: Ja om så önskas kan jag
sända till tjänst med utförligare
svar och beskrivning

20: Minn Hjäs täl Svermeby och
Lass lervs socknar

21: Ja som vakt mästare på Yrkes skola

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

368

301/128C

Acc. n:r M. 10894:39.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Västafsta skb

Socken:

Acklinga

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Fritiof Karlsson

Adress:

Ekedalen

Födelseår och födelseort:

1880 Acklinga

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

är 1911 byggdes här en ledugård som då täcktes med halm som bindes med träp som bindes med träp sedan täcktes med tigg utan på tigg

nej

inga

30

Täckspröt

M.10894:40.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

banden lästes upp, breddas ut, o. bands fast
med järntråd o. spjöt.

jeg har blott deltagit i arbetet
vid täckning på gammalt tak, använder
täcknål för att föra tråden vidjan igenom
samt replad bräddlapp, att utjämna balk
samt en större sax. för petsning
av taket, och nerkanter

För att kunna ligga på mätte stegar
användas, som med rep hålls i lägen
höjda

M. 10894: 41.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputar eller särskild
fotbeklädnad?

knäputar ibland

12. Hur beredes
a. långhalmen?

med slagträskvick

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

ja

c. Hur behandlas takskägget?

klipptes rakt o snyggt

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

inte numera

14. a. Hur ryggas taket?

Taket ryggas med traskad o. kort halm
som kvarhålls av ryttare

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

vänligen 3. 1:sta man breder ut halm o. jämnar
s. d. lägger spjöt o. binder läst
3:de man slår jämt med täckbräden
binder åt hårdare. och klippestät

M. 10894:42.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Än nu medrivna Lärstuga, här i
Molgården har jag sett med Takkäggar
färsade vinstygge, Taket var blott med tar-
på runda stänger 13-14" avstånd

fän, på små stegar,

I gränsskogen Klämb ligger Karlär
gods, som har bevarat gamla stilen
på en hel by, där är boningshusen
ännu täckta med halm o. Torv
kan ej

Landbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

304 / 129 cd

Acc. n:r M. 10894:43.

LUF 62

369

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Wästbocka SKB

Socken:

Länkstorp

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Emil Skogqvist

Adress:

Kvarnbyström, Redaholm

Födelseår och födelseort:

1873. Brattäck

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ej halmtak men 1 vasstak.
2. Bindetak bundna med vedjor eller järntråd.
3. Delvis s.k. polttak med pålagd slagtröskad halm som hålles kvar av pålagda träkonstruktioner som räcker från ryggasen till ylfen.
4. a) 0%
b) 1%
c) 3%
d) 40%
5. Ja till bindetak

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10894:44.

6. Nej

7. På halmen pålagts i cirka 30 cm. breda lager s.k. "blek" pålaggs takkappas s.k. sprö. Parallelt med den underliggande ravel eller s.k. burastänger varefter i en tråd som stäcks ned till en derunder befinnlig person som åter stäcker upp tråden, då omvärd ~~en~~ om burasen med ett en järnsten med malsoya och skarpslipad i en annan. Björkvidjan användes även då storandarna sprast och och i toppen tillvreds en ogla var i storandarna infördes och fastgjordes till en slags knut i likhet med fjädraden.

8, 9, 10. Redskap användes blott en s.k. raka som bestod av c:a 30-40 cm. långt 20 cm. brett och i turn tyckt bräda med ett handtag å ena sidan samt å andra sidan å längs gående smedskurna dyupa refflor vilken användes att packa halmen genom i taket. Några mer verktyg än i yxa och sag användes ej.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894: 45.

11. Nej
12. a) Långhalmen bindas i små härvar samt
rugges jern i rotänden med en yxa
samt utbredd sedan på taket
b) Vassstak är för mig obekant.

13. a) Båda delarna men vanligtast nya.

b) Nej

c) Rugges jern mot en yxa som hålles under
och med ett slag träslår mot yxan så
att yxan blir jern.

14. a) På ömse sidor av ryggen breddas ett tjockt lager
trasslig halm varpa laggad med 1/2 met. mellanrum 2 à 2,5 met.
länga stänger en åt båda sidor hopfästade med 1 pinn i översta

b) Ett laga ett söndrigt halmtak är svårt men går bäst
att instrika takpinnar där det är söndrigt.

15. 4 à 5 st. arbetare därav 2 arbetar på taket
och 3 st. lagar upp material m.m. samt
en stikker upp nälen som fört namnte

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Nej M. 10894:46.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Taket lades på raft eller buråstänger

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

*Nej icke numera men för 50-60 år
sedan användes halmtak varpå lades
torn med grässidan uppf.*

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Ja om så födras.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

*För omkr. 50 år sedan har jag arbetat
med taktäckning som biträde men
ej på egen hand. I mitt föräldrahem
i Brattåke.*

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja, lantbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

228/126 64

Acc. n:r M. 10894: 47

LUF 62

363

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: VästergötlandHärad: VortoftaSocken: VillestadUppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: Gustav HultAdress: Korsgården KättilstorpFödelseår och födelseort: 1879 Solberga Älvsb. län

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja.
2. Ja.
3. Nej.
4. a) Högst 10% b) 10% c) 25%
c) 80%
5. ?

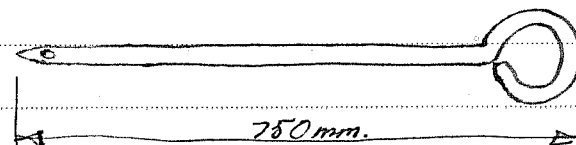
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Isolerade band.

7. Förr användes uteslutande ridjor av vild för bindningen. Numera användes galvaniserad ståltråd. Bindningen sker genom att en man som befinner sig på taket medelst en nål sticker ned tråden till en man som befinner sig under taket. Denna tar ut tråden ur nålen varefter denna ånyo ovanifrån stickas genom taket, tråden trådes i och drages upp, varefter trådändarna sammanbinds på översidan.

8. a. Täcknål, Lickraka, arbutare, ysa, samt räfsa. b. Nej.

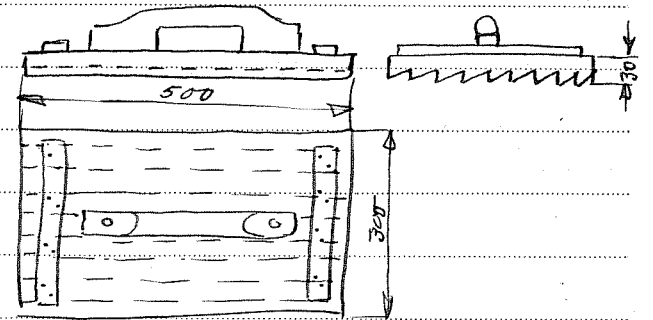
9. Täcknål. Helt stil.

M.10894:49.

Täckroka.

Hbl. Frå

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

10. Täcknål se svar nr. 7. Täckrokan användes till att driva upp halmen med så att löpelig tjälek erhålls.

11. Nej.

12. a. Halmen uppsamlades i löp. lign körar vilken jämnhöggs i rotändan. b.) Vet. ej.

13. a.) Ja. b.) Rensades endast med röfsn. c.) Rensades genom att man med en träklöss slår mot eggen på en yta som hålles under takskägget. d.) Ja.

M.10894:50.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

- 14a. Taket ryggades med lös, obunden
kalmar på vilken lades pillb.
- b. Ett kalmarklippre viktes och instynges
där som är något hål.
15. En man bredde ut kalmen
"breann", en som drev upp kalmen till
lagom höjd, två som band kalmen
samt en som efterdrev kalmen "többare".
16. Nej.
17. På ravel, vilket här benämnes kuräst
18. För som underlag för karvtake.
19. Nej.
20. Sedan år 1900 i Yllested, Vistrup, Näs
och Hälvene socknar.
21. Byggnadsmålare.

OBS.1 Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

301/123d - 124c

Acc. n:r M. 10894:51.

LUF 62

366

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Västergötland

Namn:

Johan Johansson

Härad:

Eriks Härad skt

Adress:

Bergsgården Gökhem

Socken:

Gökhem

Födelseår och födelseort:

1871 Skoleby.

Uppteckningsår:

1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja
Bäddad

Inte brukligt på vår trakt

25 %

50 %

75 " 50 år sedan 95 %

Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10894:52.

nål spröt och trädel

Jäckraka repplack.

Jäckas fastbunden med rep, vid stakar som var påstaka vid ryggåsen, en skege upp rest mot taket, med bräder lagda på för att dra upp halmen, som skulle vara till mår på ryggåsen som fasthålls med saxar, som kallas palt

Jäckåsen var till stöd för knånan, näs, trä från omräpset Jäckraka att klappa halmbreda

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädning?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10894:53.

nej inte när det var varmt

Halmen (se upp) sorteras

på vintern förvaras i
neken
bäddade

Ja
hugges jämt med en
star (äx) mot en trä
klot
månnas med stukt-halv

en halmbredare en lindare
en ge upp halv, samt
flera passupp om så
behöves

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

M.10894:54.

Har sett sådana tak men
har ej själve utfört sådana
fäbning

det mesta på (raft)

inte nu, men för 50 år sen

1900 till 1930, i Gökhem och
Ulleneds socknar

Lantbrukare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

301/124A

Acc. n:r M1 0894:55.

LUF 62

367

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Västke Härad skb*Socken: *Västke - Kleva*Uppteckningsår: *1942*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Karl Gustafsson*Adress: *Pelängen V. Kleva*Födelseår och födelseort: *16-9-1886 Ullene*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1) *Ja*2) *Huvudsakligen bindes med järntråd*3) *Ej brukligt på denna trakt*4) a *För närvarande 15 procent*b) *för 10 år sedan 20 procent*c) *för 20 år sedan 30 procent*d) *för 50 år sedan 80 procent*5) *Ja*

M.10894:56.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6) Ja

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7) Halmen breddes noga, varpå spröcket lägges ävanpå, samt bindes med tråd 50 cm mellanrum.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8) Täckbräde, samt bindnål och lång sax.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

6) Nej

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9) En slana ~~upptages~~ på lakeb som är fäst med 2 st rep ett i varje ända som är knutna fäst i två stöpar, nedsluckna genom ryggsäten som lyfts upp att ligga på under täckningen.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10) När halmen är bredd och bunden upparkas den med täckbrädet gämnt

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11) Nej M. 10894:57.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12) Halmen arbetas väl genom att
saga bort all kassel o gräs.

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b) Prima som den kommer från sjön.
avskäres på vintern när sjön är
frusen och bindes i kårbar.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13) I några fall täcker jag även
på gamla tak.

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b) Ja

c. Hur behandlas takskägget?

c) Klippes med sax.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

d) Nej

14. a. Hur ryggas taket?

14) Med halm och pulver

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b) Halmen trädes under det
gamla som drages ner.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15) Tre vid nytäckning
fyra vid påtäckning.

Jag bieder halmen 1 bindare 1 halm-
redare, "vid påtäckning 1 uppstickerare"

M.10894:58.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16) Har ej utfört sådant arbete.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17) Taket direkt på raft.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18) På äldre boningshus före-
kommer det än.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19) Ja.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20) Min arbetsomgivning har varit
6-7 socknar.

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21) Ja.
Slaktare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

371

302/117a

Acc. n:r M. 10894:59.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Västra

shb

Socken:

Främmostad

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Carl Andersson (Björklund)

Adress:

Mestad Fridhem Ullstorp

Födelseår och födelseort:

1897 Kalma

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1) halmtak
- 2) Bindetak nu järntråd tidigare vidjor eller halm
- 3) nej
- 4) det är svårt att säga men ungefär 5 procent
- 5) ja (Täckspröt)

M:10894:60.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6)

nej

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7)

man breder först ett lager med halvm ligger ett täckpröt på mitten över läktan samt binder åt med järntråd

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8)

Täckraka, handräfa, nål, järntråd, bommar samt Täckås

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

6)

inte nej vetligt

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9)

Täckrakan en fyrkantig bräda 30x40 cm. räfflad på undersidan samt försedd med handtag på på andra sidan, en vaulig handräfa. nälen en trädripta spetsad i ena ändan samt försedd med hål för tråden bommar grövre stänger som görs fast vid Takåsen i vilka rep bindes för Täckåsen att hänga i Täckåsen användas att vara på under arbetet

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10)

med räfflen raka all lös halvm med Täckrakan slår Taket upp del blir di fastare och jämnare

M.10894:62

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16) nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17) Läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18) nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19) jag skall gärna besvara det
efter förfrågan

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20) de sista 20 åren Främmanst, Malma
Tängem, Hållum

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21) Lantbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

383

304/119

Acc. nr M. 10894:63.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Skaraborgs län

Härad:

Wiste

Skb

Obs!

Socken:

Levene

Uppteckningsår:

1947.

Obs - band av halmen
i tjärnsnöret

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Johan Leven

Adress:

Ravelsgården St. Levens

Födelseår och födelseort:

1889. Frong. t. n. Skb. län

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja på äldre Ledsnäsåsar, men ej på Boningshus, Tak av vass finns inte i denna trakt!

Ja för bindemed vidjor, på senare tid användes tväre, även till en järntråd.

Nej!

a. 4-5% b. 5-10% c. 25-40% d. nästan 100%

Är visst om vad ordet "taktréppar" betyder?

om därmed menas, Liggare, Klampar, eller Ryttare

M. 10894:64.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Ja sk. späril användes som medtogs i skogen under sk. sov tiden apr. maj mån. Spärlet lades på halmen och bands fast med tjär-snöre eller snöre. Smit fästis längt linbete bands även med halmen!

Täcknål, Täckpalla, Täckes: med stakar och rep.

Tj. Kämt.

Det är gammalt tack på en ladey. var utljänt av togs den gamla halmen, och man brögade, nytäckning. In en man fört på täkten (som bestod av handkluren bluren av olika demissioner) nere vid öfsen lade små kävar sk. öfte lockar tätpradade in-tin varandra, en späril dör på och band, dör på lades fört på halmen lagret & band på samma sätt varvid alla Täcknålen användes att sticka snöret genom halmen med, ett band stilles i regel mellan varje späril-por. Spärilar benämndes de klara stövar som låg uppifrån byggen & ned till öfsen. på detta sätt fört för man upp tin byggen, ett späril skulle bluren stå ligga rätt över varje täkten (som för benämndes —

M. 10894:65

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

Nej.

Långhalmen traskades för i tiden för hand med "Räjel"
St. hand slaga, som då blev en mycket prima halmen
det har för mig upplysts att en sådant väl täckt tak
kunde hålla ända till 39-40 år!

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Aug. Vass kinner jag intet till.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

Ja om man hade ont om halmen kunde ett tunt
lager läggas på det gamla taket och binda på samma
sätt som förut nämnts!

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

Ja men ej tvungen
ja kuggas jämt med ryxa & hand klubba.
Det före kommer knappt allsrigg nu.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

Med mörning (som vidare)

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Om hal kan man stäppa igen med halmen & binda
med kortare spret över, men bli i regel ej helt bottenrepa.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

På små gårdar 3 man, varvid Täckmästaren som jämt håller
på taket utbreder & jämt fördelar halmen & ansvarar & har
överseende & arb. Bindaren är den man som även är
med på taket och binder fast som förut är beskrivet
Slutligen en man på marken som lagar upp all material
på taket, och som kallas kant långare!

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkämparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper, av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10894:66.

Ja. Vid ställen taktäckare, synes mig vara läkt
och som jag följt har nämnt om (Helven stie)
Ställena som jag, sig detta byggts till som jag ej
komma ihåg, men användes både på Stuga- & Hådegård.
För läkt.

Ja.

Ja. i den ringa mån jag kan stå till tjänst!
I mindre omfattning har jag under de senaste 20
åren varit behjälplig hos Erummar m.m.
Som taktäckare som kanske mest beror
på att jag har ägt en mycket gammal Hådegård som
färdade mycket r.p. & underhålls- & tak m.m.
år 1902 var första gången jag som Björk var behjälplig —
som uppställare o.s.v.

Min huvudsakliga arb. har varit jordbrukare!

Såsom ang. 14 p. När ett halmtak är färdigt är upp till bygget
 så läggs strö halmtak som benämnas trassel, som består av
 banden som varit klipp, härrar, samt det lilla halmtasset
 som uppstår vid takhalmens i ordnings-gående samt av-
 rejsning av det nya taket. Detta trassel läggs upp till
 bygget i buntar, på underlag av brandsteg och bänder.

Och läggs till $\frac{1}{2}$ mtr. höjd och $1\frac{1}{2}$ mtr. på vardera sidan av
 taket, ovan på detta läggs (hänges) gränslar de s.k.
 Liggare, Klampar, Rytters, eller smärre brakar, med 60- till 80 cm.
 mellanrum.

På en stor gård med stora badugårdar tillgrips på ena handa
 näst men för de arbets-styckan vara minst 6 onar!

En ännu ett tak halmtak skulle behållas täcktes ungefär $\frac{1}{5}$ -
 eller $\frac{1}{6}$ av takets hela yta arb. på så sin förekom täckning var i

Vid t. ex. en förekommande timre skide-å (stämman i å.)
 var icke alls vanligt att vid efterkommande som-vinter
 och var för sig att en rätt nytäck halmtak hade näst och gavs
 som föder till djuren, och att vid nästa års skids tröskla ny
 halmtak och nytäckas var som då ställ utan tak över bannan.

Så skulle vi åter komma i någon mer föga skiff sig, såvitt
 är möjligt tror mig om äldre Bannings-hus med
 halmtak och timertak o. d. g.

Ravelry St. Levens d. 1-12. 72.

Stig aktningens f. u. r.
 Johan Levens

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
 ning vid Lunds universitet

302/118a - 303/118c

Acc. n:r M.10894:67.

LUF 62

373

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: Västergötland.Härad: Viste. sköSocken: Malma.Uppteckningsår: 1947.

Uppgifterna lämnade av

Namn: Stel Mahmerik.Adress: Flöga, Viste - Askjeum.Födelseår och födelseort: 1888. Malma.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak2. Bundna vid underlaget med vidjor, på senare år användes järntråd som bindningsmaterial.3. Nej4. a. 5. procent." b. 10. "" c. 35. "" d. 75. "" ja.

M. 10894:68.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Varje band särskilt för sig.

7. Böjser nne vid takslutet med små hårdt bundna lockar af haln som huggas jämna lindes fast genom att lägga på ett spår eller klen lätta som bindningen fästs öfver i underliggande lätta i paket, sedan ett jämnt lager med haln som lästs på samma sätt.

8. a. Täckraka samt en vanlig handdriva (pröfsu)

b. Nej

9. Täckraka storlek 20 x 40 centimeter (ej bestämt mätt) en vanlig bräda med påsatt handtag samt på undersidan som en tvättbräda samt en skyffel av järn samt en nål af oxjäre med öga i ena ändan, den andra ändan spetsig, längd 1 å 2 eln = 60 centimeter.

Skyffeln o nälen vid på-täckning af gamla tak der man ej vill ta bort den gamla halmen

10. Täckrakan användes att slå paket jämt med, skyffeln lindas järnbrädan på, nälen att förs brädan genom paket

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10894:69.

11. Nej.

12. a. Halmen plockas ren för hand samt hugges eller klippes jämn i rotänden
b. vass ej använd under min tid.

13. a. Täckes även utanpå det gamla taket.

b. Nej.

Hugges eller klippes.

d. Ej numera här på orten.

14. a. På läggs ett tjockt lager av (slottholm) trasslig råg - eller vetchalm som fasthåller av träklättar (uteliggare)

b. genom sticka in under överliggande spröt och underliggande täkte.

15. 3. På taket i å 2 sam försas upp halmen;

1. som täcker, 1. löser upp kärvar samt breder ut den samt hjälper den 3de med bindningen.
vid påtäckningen en man invid taket o sticker ut nälen

M.10894:70.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-darna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16. Ja. På en gammal sadugård som nu är rivet Appelbacken i Malma socken, hur gammal den var vet jag ej.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17. På läkt.

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

18. Ja för men då lades grästorvar på övre delen av taket, der torven började lades en träslång på vägen över taket. Benämnes ("mollrör")

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

19. Ja. om jag minner och sjukdom ej hindrar

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

20. Från år 1904. i Malma socken, samt på några ställen i Främmestads socken

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

21. Kyrkvaktare, har även ett litet jordbruk.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

382

304/117c

Acc. n:r M. 10894:71.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Västra skå

Socken:

Tengene

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gustaf Olsson

Adress:

Källängen Källstorp

Födelseår och födelseort:

1890 Fränestad

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja både dellesne
 Her binder vi med järntråd

Halmen tröskas på verk
 Halmen hålles kvar i taket
 med

för närvarande är det vel 5 %

20, 10.0 %
 50, 70.0 %

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10894:72.

Ji använder isolerade band
vi har en såkalad mål, den
måttar en Tråden på, så är
dette hål i tilländan der Träder
man i träden, Och så träder man
mallen jemmen halmen så
man påser under underlaget.
och så tar man upp träden och
vrider om den. Redskap är en
Täkraka och en handräffa.
Andra redskap har och användes
mig villit. En Täkraka den består
av en bräda 25x40 centimeter och
så är hon replad en tunn
målarmun. Jag har inte
härstafats om några andra
redskap, än jag här har nemt
Täkraka användes till släppa
halmen ned, räfsan använder

M. 10894:72 a

Ringarna föreställa landens, samt de olika
man utdelningar, och som visar vilka
är. Och så är de här kringade
fält, och går så till att man har en
kärna som är kringad, så kallas man uttela
kärna för den (fältet) ändamål, så kallas
man kärna som kallas i kringningen,
så kallas man fältet med några kärnor
i den stora ändamål, och så kallas man
den stora kärnan som kallas fältet, så
kallas man den stora kärnan som kallas
fältet, och så kallas i kringningen och så
kallas man uttela kärna, och så kallas man
kärna för fältet och så kallas man fältet
kärna. Och så är det kringningen av kärnan
och fältet och så kallas man kringningen
man kallas, mellan 15-20 cm, så kallas
man den, och kallas så att man kallas
med kringningen i kringningen och så

M. 10894: 22 b.

631
Oft. vändes hand i vändaren under
så den var i ~~en~~ omvänd till det
int. så. Tillsammans med det
härskade de. Det skapades och blev.
Men var för sig en egenhet 38. men
det vill till ut på det. Det var.
För i världen var. Ingen. Det var.
Hogon. Det blev. Det var. Det var.
Det var.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv-
ning vid Lunds universitet

M.10894:73.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad? *nej*

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt? *ja*
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus? *nej*

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

man till att raka ner buset med
Rågen tröskas på rågverk, och så
binde en ihop halmen i sjärvar.
Rågen skäres i augusti och så
förvaras han i ladon till hästten.
och så tröskas man den. Det är
selsynt man täker uttanpå ett
garvalt. Takskägget jämnas med
täkraka. Det kallas för möjning
dett tillgär så att man läges ut
haln, och så lägger man utteligare
på. Det lagas med haln för
dett mestis. Det kan vara en man
och det kan vara fler.
Arbetsfördelningen en breare en
linnan en prassyr.

Önskar att ni kan tälka dett
jag är ingen skrivare

M.10894:74.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen? *nej*
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jag har sett män var det kan jag
int mins. Taket lägges på läkt
Inne m. men för 50 år sedan.
Jag är väl eke manen till att
besvara män jag gör så gott jag
kan. Jag har läkt i 25 år inom?
saknar. Jag har många yrken om
jag skall räkna upp alla
Lantbrukar Täckmästare Gläntor murare
cemenjular Byggnästare Brunnare
Pergelaren. Stenarbetare Järnsläpar
Inred Luthare. Jag gör vad de
vil jag skal göra

Högskolnings
Gustaf Olsson

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

377

303/117a

Acc. nr M. 10894:75.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Träsk härad sks*Socken: *Spökarna Träsköarna*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Lars Tor Andersson*Adress: *Skogilund Årander*Födelseår och födelseort: *1882 Spökarna*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*ingen enda halmtak, ej vasstak.
med järntråd
3) pålagda takspjöt*

1 Procent för närvarande

Täckspjöt

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Man gör först borselochas kugge av den vid po-
sen lägges den i pud vid borsew och bindes
färdig, sedan breder man palme ovanpå
och bindes fast den också fortsätter man
till faket är färdigt sedan monteras man ryggen
med ovanpå palme denna fasthålls med
klorna av tråd cir. 1,80 cm långa vilka hop-
sätts i övre ändarna.

8) påpsa, käckpaka

Påpsan paka man med den lora palmens
käckpaka använder man att slå faket fa-
ket jämt med.

M.10894:77.

Snigelsten

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Halmen beredes så att den lösa & små
halmen som mer är. Vass användes inte
mer beaktligt

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

bäddaden.

Vij

Man får en yxa håller den i höll
överlockarna och slår på halmen med
en fäddkloss

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Man får den lösa & små halmen
och jämnar till den med säjras.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

1 man står, halmen, 2 binder
vid bindningen användes fäddkloss
utöver, 1/2 met länge vandra i den ene anden
borat här i den andra

M.10894:78.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16 Det har aldrig förekommit vid fack
min, då jag varit med
17 läkt.

Ja men manna är det nog mycket
sällsynt. men när detta användes då
lade man gärna över ryggen

Om jag kan uttunga något man
gör jag det gärna

20) Fickarna N. Fiske
fordonare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

350

223/113c

Acc. n:r M4 0894:79.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Vättna*Socken: *Lerums*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Sten Jonsson Leria*Adress: *Huslän Aspar*Födelseår och födelseort: *1872 Allerum i
Malmöhus län*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Nej!
*I mitt tidigare hem å Kjalmskult i Allerums socken med adrens
 Allerum finnes ett gammalt hus
 från Magnus Stenbochs tid som är täckt
 med halm och som enligt Arrendshattens
 skall kallas halmtäkt.
 Min bror Tage Jonsson som arrenderar
 egendomen har lämna närmare
 bekräftelse om hur täckningen utfördes.*

M.10894:80.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens *dialekt*.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Detta tar tiden om, då jag var
barn och enligt vad jag kan minnas
inlades i ragholmen, därmed torst
täcktes, dels kasselkappor och dels
lindor av balg eller päl

225/122 6

Acc. n:r M.10894:81.

LUF 62

354

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland.

Härad:

As

Socken:

Mureum.

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Karl Hallgren.

Adress:

Stommen Mureum.

Födelseår och födelseort:

1874 - 22/9.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvért för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Nej.

Bundna med vidjor.

Inga

För cirka 50 år sedan var det 15 procent använd.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

Nej.

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

och spröt)
Bindning med vidjor Halmen gjordes till små hävar.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

Rektad bräda 11 tum bred 18 tum lång samt yxa.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

Obekant.

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Vid vidjor nas vridning användes en stock med ett hål i

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Nej

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Börfas i mot en bock, sedan tog
man neta i blannet och skakade ut
allt det, små halmen.

Skördas i vanlig föl
Halvsnulning kallas det när man tugga tak.
Det drögs med bräckt, och beskars efter.
Små halmen sådes uppå, rätt fjöckt och bandes
med pott, däruppå sådes ett sänt X.
Nej.

som van beskrivit
Takskägget. det görs små kärvar och läggs
den ena intill den andra och bindes med spröt

Sedan börjar täckningen
Cirka 4 st en vris vickas en lagas till
halmen i små kärvar och puggas den jämnas
3 st fäker en binder och en står ut halmen.

M. 10894:84.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Obekant.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

På raft.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Enstaka fall på små ställen.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Om jag kan.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

7 Brodarpes rochen

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Lantbrukare murare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

357

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Sö* *Nr*Socken: *Rångedala*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Carl Emil Jonson*Adress: *Gravgård, Rångedala*Födelseår och födelseort: *1881 - Rångedala*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. I Rångedala förde numera ej finnas mer än två halmtak.

2. Halmen är bunden med vidjor.

3. Nej

4a. omkring 1%

4b. " 1%

4c. " 1%

4d. " 10%

5. Ja (fullt)

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10894:86.

6. Isolerade.

7. Halmen läggs på nästen med länjen liggande med till. Då halmen är utlagd fördjupas de övre stödjande skivorna uppåt med "Täckrakon". Härpå läggs "spjöt" över halmen, som förmedlar nästen, varefter de förbindas med ett sidjor.

8a. "Täckrakon", handtag, långt bakt till stöd för de arbetande, och var för klippning av Täckrakongen, som kallas "djva".

8b. Nej.

9. Täckrakon bestod av en bräda på vars undersida var gjort utflor, mer framträdande än om Diatlebräda, och å vars övre sida var fast satt ett lundtag (harrifång) med vilket brädan lyftes mot halmskivans stöta. Täckrakons dimensioner var omk. 2 x 3 dm.

10. Se 7.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10894:87.
11. Nej.

12. Den slagmärkade långhalmen behandlas medelt
händerna på så sätt att den fintammnas för låra
strän varefter kårarna väl lindas samman med
lånband. Detta kallas att "göra upp halmen."

13a. Förekom upptäckning av Tak förekom även
täckning med ny halmsägnat Tak, vilket
kallades "halmsulning"

13b. Ja.

13c. Skippas och gräns fritt från låra halmssträn.

13d. Nej.

14a. Allt lås halms avsakas å det färdiga Taket
och läggs å ryggsåsen som kallas "mön" där den fast-
kålles av sammanfogade träbäddar (prollar).

14b. På omtliga Tak lagas med ny halms som fastbindes
på samma sätt som vid upptäckning.

15. Vid täckningen arbeta två man på Takets bredd och
en på insidan för att binda upp vidtagna vid lindningen.
En man vider vidjan och en bär upp halmen.

M.10894:88.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. Ja för vindskevarnas fortsättande vid
raften. (Hos Anders Ekberg, Gravgård, Rångsala
på 1890-talet)

17. Takmen lägges på raft av klarna plankor.

18. Takstak på boningshus förde aldrig ha
fjörkarmut till på orten, men under 1800-
talet fanns sålft förde tak av torv ha fjörkarmut

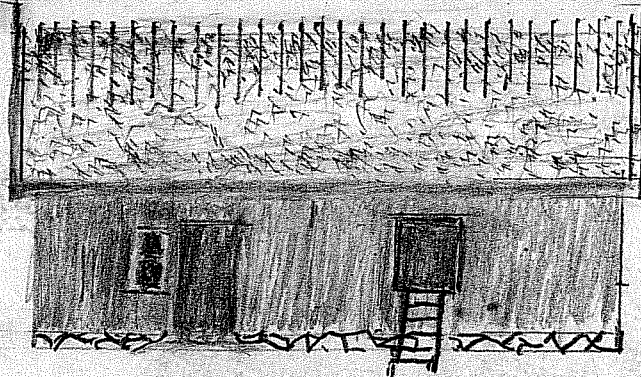
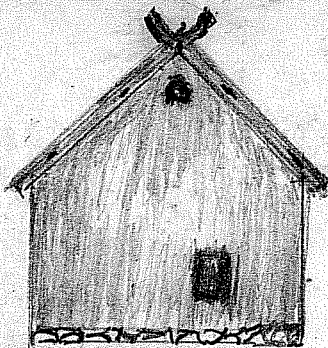
19. I den min jag har, även av andra ömmen
som tillhör folktradition o. dyl.

20. Här finns numera ingen kunnig takläggare
utan end som beskrivit är iakttagelser om
jag gjorde i min barndom på 1890-talet.

21. Barndom av. m.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10894:86a.

Ungefärligt utseende av torparladugård i Ås, Västergötland. / 1800-talet

Poller

Täckra.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

fortsatta rafterna förtade med runda träpluggar som kallades
guldulningar. Den raft som fick sin plats i ryggens mitt i de or-
sparrarna bildade klykorna gjordes rund vid gaveländarna för att
pressas in i ett hål i vindskivan och minst två av rafterna å varje
sida å gavlarna formades till glöta tappar för att kunna trädas
i rektangelformade hål i vindskivan där denna sedan förtades med
en genom raften träd rund trätapp.

Vid träckningen som börjar i taket nedre front, var två
men ryggslatta för taket med utläggning av halmen, en med
framträngande av halmen, en under taket för uppdräningen av vid-
jerna och en med vridning av vidjerna. Den upplagda halmen
formades med träckstaken varefter öppnades fyra klappor lades
över och sedan band den fast med vidjerna vid underliggande raft.
För tillagningen av vidjerna bereddes ett hål i en träskel som vidjerna
skänkta fästas med en trådel för att få fäste för vridningen.
Ryggsåsen kallades 'mön' och sannolikt betydde räckensåsen
med 'Mön' i träd, ryggsåsen.

Ringsdala d. 25. nov. 1924

Karl Jansson.

348

222/120 d

Acc. n:r M. 10894:91,

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergästland*Härad: *Is Åhr*Socken: *Boarp*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Holger Gustafsson*Adress: *Färyd Forsärsdal*Födelseår och födelseort: *1905 i samma ort.*

(X)

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Här i Boarsbocken finns inte, eller har i mitt minne funnits några halmtäckta tak. Har endast en gång under en resa uppfäst Färsjöpingens bevarade ett halmtäckta tak, men där tycktes det vara mycket allmänt, på Västgötaslätten kring Fälsjöping.

223/121a - 224/121c

Acc. n:r M. 10894:92.

LUF 62

352

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Namn:

Härad:

Adress:

Socken:

Födelseår och födelseort:

Uppteckningsår:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga ~~äro~~ (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ej i Tammen men i grannsockna Pingelåla.
Ja.
Medelst vidjor.
Slagtröskad halm.
s. k. tröskspott fastade vid underlaget
med ovanträmmande vidjor.
a) 100% v) 100%
b) " d) "
Ja.

M.10894:93.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

Isolerade band.

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

Tidjan stickes ned genom taket och åter
uppsamlas underlag och täckbräda
genom att vidjins båda ändar sammanslås.
Halmkniv är ryfflat täckbräda

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

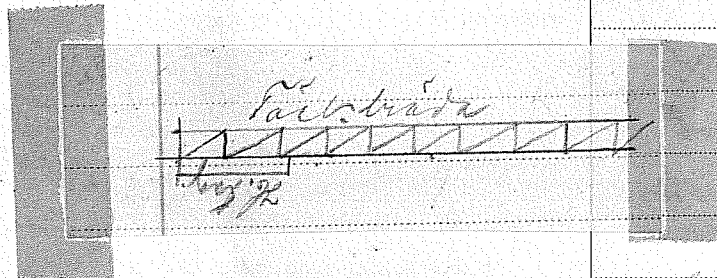
Ej känt

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Täckbräda ent. måstetur teckning.

Halmknivens måstetels tillverkad
av en gammal slättslä

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Halmkniven användes för jämn-
känning av takmen och täckbrädan
att fördela den så att täckningsmate-
rialet blir jämnt utträtt.

M.10894:94.

Nj.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Styrtvass.

Vassstak i bukligt lön på ostern

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

a) Ja

b) Nj.

c) Jämskärns.

d) Nj.

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

a) mest all lagar vandigheten vilken fäster,
eller tvärhålls med det så formade tricket på en
en meters avstånd från rannan.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

b) Mestadels ganska så kallad halvrouling
vilken tillgås på samma sätt som ry-
gging.

c) Tricket 3 man; En tricke, en handhugen,
och en bindare.

M. 10894:95.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Nj! man att vindske-
darna fästas vid raften.
Som regel även att där halmdäck-
kännet
På raft.
Nj!

Nj!
Har ej själv varit taktäckare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M.10894:93.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

Isolerade band.

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

Tidjan stickes ned genom taket och åter
upp varjefter underlag och täckspjöt förhålls
genom att vidjans båda ändar sammanväsas.
Hakkniv i ryfflad täckbräda

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

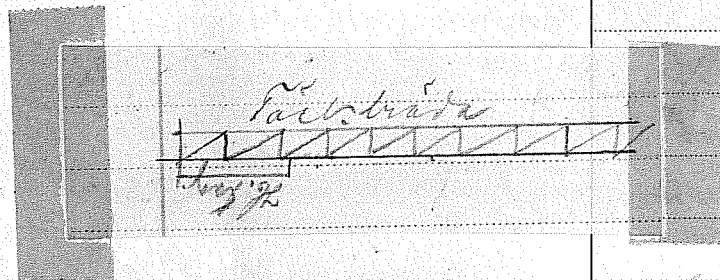
Hj. Kniv

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Täckbräda med nästluta teckning.

Hakknivens mustakels tillverkad
av en gammal slättstic.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Hakkniven användes för jämn-
känning av takmen och täckbrädan
att fördela den så att täckningsmate-
rialet blir jämnt utbrutt.

M.10894:94.

Nj.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Stagtröstas.

Vasstak i bukligt här på orten

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

a) Ja

b) Nj.

c) Jämskars.

d) Nj.

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

a) mest all lagar vandrigheten vilken fästes,
allt tvärsnittet så som de tröskas på en
en meters avstånd från varandra.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

b) Mestadels gagnar så kallad halvring
vilken läggs på samma sätt som ry-
ggning

c) Inget 3 man. En tröskare, en handlång,
och en bindare.

M. 10894:95.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Nej! man att vindske-
darna till fäste för takkäggar.
Som regel även att där halvtäckare -
kan varit
på raft.
Nej!

Nej!
Har ej själv varit taktäckare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

349

Västergötland

222/121

Acc. nr M4 0894:96.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Is Åre

Socken:

Åsperud

Uppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Karlhard Nilsson

Adress:

Åsperud Gullerstors

Födelseår och födelseort:

1885 Åsperud

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Åsperud Halmtak har ej förekommit i vår socken i mitt minne.